

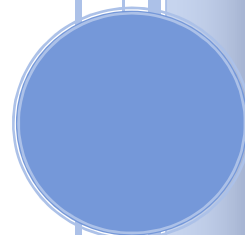

**AGENCIJA ZA
NADZOR OSIGURANJA
CRNA GORA**

IZVJEŠTAJ O RADU AGENCIJE ZA NADZOR OSIGURANJA ZA 2008. GODINU

**- SA FINANSIJSKIM ISKAZIMA ZA
2008. GODINU I IZVJEŠTAJEM O
IZVRŠENOJ REVIZIJI FINANSIJSKIH
ISKAZA ZA 2008. GODINU -**

Jun 2009. godine

AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA

Kralja Nikole 27a/3, 81000 Podgorica

Crna Gora

Tel: +382 20 442 824

Fax: +382 20 442 830

E-mail: agencija@ano.co.me

Web sajt: www.ano.me

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. ZAKONSKA I PODZAKONSKA REGULATIVA ZA SEKTOR OSIGURANJA	5
3. IZDAVANJE DOZVOLA I SAGLASNOSTI ZA OBAVLJANJE POSLOVA OSIGURANJA, POSREDOVANJA, ZASTUPANJA I PRUŽANJA DRUGIH USLUGA U OSIGURANJU	6
4. NADZOR I KONTROLA NAD POSLOVANJEM SUBJEKATA NA TRŽIŠTU OSIGURANJA	7
5. STATISTIČKO IZVJEŠTAVANJE	9
6. SARADNJA SA INSTITUCIJAMA U ZEMLJI I INOSTRANSTVU	10
7. STRUČNO USAVRŠAVANJE SLUŽBENIKA AGENCIJE ZA NADZOR OSIGURANJA	12

1. UVOD

U skladu sa Zakonom o osiguranju („Sl. list Republike Crne Gore“ br. 78/06 i 19/07), početkom 2008. godine je otpočela sa radom Agencija za nadzor osiguranja, kao regulatorni organ koji posluje radi zaštite interesa osiguranika i drugih korisnika osiguranja i radi obezbjeđenja razvoja djelatnosti osiguranja u Crnoj Gori. U namjeri da se izgradi moderan i efikasan sektor osiguranja, sa odgovornim, transparentnim i tržišno orijentisanim društvima za osiguranje, Agencija je tokom 2008. godine sprovela aktivnosti u cilju:

- obezbjeđenja finansijski pouzdanog i stabilnog tržišta osiguranja, radi zaštite interesa osiguranika i korisnika osiguranja i ponude usluga i proizvoda osiguranja na kvalitetan i transparentan način, čime će se podstaći dalji razvoj ukupnog finansijskog tržišta u Crnoj Gori;
- kontrole subjekata koji posluje na tržištu osiguranja Crne Gore radi obezbjeđenja zakonitosti njihovog rada i efikasnog izvršavanja njihovih obaveza, kao i radi sprječavanja protivzakonitih aktivnosti u oblasti osiguranja, koje bi se kao takve reflektovale jednim dijelom na finansijsko tržište;
- uspostavljanja i intenziviranja saradnje sa drugim nadležnim institucijama sistema i međunarodnim organizacijama iz oblasti osiguranja, radi što kvalitetnijeg i efikasnijeg obavljanja regulatorne funkcije.

Agencija za nadzor osiguranja sprovodi regulatornu funkciju u cilju smanjenja sistemskog rizika i neizvjesnosti, a na bazi uvažavanja principa implementacije najboljih međunarodnih standarda kao i principa transparentnosti, otvorenosti, konkurencije i snižavanja transakcionih troškova. Stoga su aktivnosti Agencije u prvoj godini poslovanja bile usmjerene u pravcu poboljšanja opštih performansi tržišta osiguranja uspostavljanjem adekvatnog institucionalnog okvira u sferi osiguranja, putem proaktivne supervizije poslovanja društava za osiguranje i uspostavljanja saradnje sa drugim nadzornim institucijama i organizacijama u oblasti osiguranja na međunarodnom nivou.

2. ZAKONSKA I PODZAKONSKA REGULATIVA ZA SEKTOR OSIGURANJA

Zakonski okvir za oblast osiguranja zaokružen je donošenjem Zakona o osiguranju ("Sl. list RCG", br. 78/06 i 19/07), Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju ("Sl. list CG" br. 46/07) i Zakona o stečaju i likvidaciji društava za osiguranje ("Sl. list CG" br.11/07). U skladu sa strateškim opredjeljenjem Crne Gore na planu njene integracije u Evropsku Uniju, Agencija je u 2008. godini sprovedla aktivnosti usklađivanja regulative sektora osiguranja sa direktivama Evropske Unije i principima Međunarodnog udruženja supervizora osiguranja. U tom smislu, sprovedene su aktivnosti poboljšanja regulatornog okvira za oblast osiguranja, pri čemu su usvojeni sljedeći podzakonski akti:

- ✚ Pravilnik o bližim uslovima za izdavanje dozvola za obavljanje poslova osiguranja, posredovanja, zastupanja i pružanja drugih usluga u osiguranju i načinu dokazivanja ispunjenosti tih uslova ("Sl. list RCG", br. 08/07);
- ✚ Uputstvo o načinu utvrđivanja margine solventnosti društava za osiguranje ("Sl. list RCG", br. 24/07);
- ✚ Pravilnik o sadržini izvještaja, obavještenja i drugih podataka koje društvo za osiguranje dostavlja Agenciji za nadzor osiguranja i o načinu i rokovima njihovog dostavljanja ("Sl. list RCG", br. 70/08);
- ✚ Pravilnik o sadržini mišljenja ovlašćenog aktuara ("Sl. list RCG", br. 70/08);
- ✚ Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registara podataka o društvima za osiguranje i drugih subjekata koji podliježu kontroli Agencije za nadzor osiguranja ("Sl. list RCG", br. 70/08);
- ✚ Pravilnik o načinu utvrđivanja i praćenju likvidnosti društava za osiguranje ("Sl. list RCG", br. 70/08);
- ✚ Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja matematičke rezerve i rezerve za učešće u dobiti ("Sl. list RCG", br. 70/08);
- ✚ Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja rezervi za izravnanje rizika ("Sl. list RCG", br. 70/08);
- ✚ Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja prenosnih premija ("Sl. list RCG", br. 70/08);
- ✚ Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete ("Sl. list RCG", br. 70/08);
- ✚ Pravilnik o utvrđivanju rezultata poslovanja, raspoređivanju ostvarene dobiti, pokriću gubitka i mjerama za pokriće gubitka ("Sl. list RCG", br. 70/08).

U saradnji sa Ministarstvom finansija, Agencija za nadzor osiguranja je u toku 2008. godine pripremila Pravilnik o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i sredstava garantne rezerve društva za osiguranje, koji je usvojen i objavljen u "Sl. listu Crne Gore" broj 38/09. Takođe, Agencija za nadzor osiguranja i Ministarstvo finansija su pripremili Pravilnik o sadržini i načinu polaganja stručnog ispita za obavljanje poslova posredovanja, odnosno zastupanja u osiguranju, čije se usvajanje očekuje tokom 2009. godine.

3. IZDAVANJE DOZVOLA I SAGLASNOSTI ZA OBAVLJANJE POSLOVA OSIGURANJA, POSREDOVANJA, ZASTUPANJA I PRUŽANJA DRUGIH USLUGA U OSIGURANJU

U toku 2008. godine Agencija za nadzor osiguranja je izdala sedam dozvola za rad osiguravajućim društvima. Dvije dozvole za rad su izdate po osnovu usklađivanja sa Zakonom o osiguranju i to društvima "Montenegro osiguranje" i "Swiss osiguranje". Agencija za nadzor osiguranja je izdala četiri dozvole za nova društva za osiguranje i to za:

- Uniqa neživotno osiguranje AD;
- Uniqa životno osiguranje, koje je nastavilo poslovanje Zepter osiguranja.
- Delta osiguranje AD (u decembru 2008., nakon ulaska Generali grupe, naziv društva je promijenjen u Delta generalni osiguranje AD);
- Delta life osiguranje AD (u decembru 2008., nakon ulaska Generali grupe, naziv društva je promijenjen u Delta generalni životna osiguranja AD) i
- Merkur osiguranje AD.

Rok za usklađivanje poslovanja, akata i organizacije sa Zakonom o osiguranju, u skladu sa članom 202 istog zakona, teče Lovćen osiguranju AD i Grawe osiguranju AD, koji to moraju izvršiti do kraja 2010. godine.

S obzirom da je Zakonom propisano da posredovanje i zastupanje u osiguranju obavljaju društva za posredovanje, odnosno zastupanje, ili preduzetnici (samo za zastupanje), u toku protekle godine Agencija je izdala tri dozvole društvima za posredovanje i devet dozvola društvima za zastupanje.

Do 31. 12. 2008. godine izdato je i 39 ovlašćenja za posredovanje i 250 ovlašćenja za zastupanje u osiguranju.

Agencija za nadzor osiguranja je u prvoj godini svog rada uredno vodila registre podataka o društvima za osiguranje kojima je izdata dozvola za obavljanje poslova osiguranja, registre društava za posredovanje u osiguranju, društava za zastupanje u osiguranju i zastupnika u osiguranju, registre ovlašćenih posrednika i ovlašćenih zastupnika, registre agencija za pružanje drugih usluga u osiguranju, registre ovlašćenih aktuara i druge odgovarajuće registre.

4. NADZOR I KONTROLA NAD POSLOVANJEM SUBJEKATA NA TRŽIŠTU OSIGURANJA

Agencija za nadzor osiguranja je u toku 2008. godine sprovela kontrole nad radom društava za osiguranje u Crnoj Gori, u cilju utvrđivanja da li ona posluju u skladu sa pravilima struke osiguranja, ocjene zakonitosti i pravilnosti njihovog poslovanja i sposobnosti upravljanja rizicima u poslovanju. Ovakva, permanentna i proaktivna, supervizija nad poslovanjem predmetnih društava je omogućila identifikovanje, procjenu i način upravljanja poslovnim rizicima, kao i kvalitetnu procjenu adekvatnosti sistema internih kontrola društava za osiguranje.

Konstantno posredno (off-site) praćenje poslovanja vrši se analizom redovnih mjesečnih i kvartalnih izvještaja, čija je obavezna sadržina propisana podzakonskim aktima Agencije za nadzor osiguranja. Takođe, na osnovu godišnjih finansijskih izvještaja društava i izvještaja o poslovanju sa mišljenjima ovlašćenog aktuara i spoljnog revizora, vrši se off-site kontrola adekvatnosti kapitala, adekvatnosti aktive, pravilnosti aktuarskih obračuna, strukture premijskih prihoda, likvidnosti i solventnosti, produktivnosti, ekonomičnosti i rentabilnosti predmetnih društava.

Neposredna (on-site kontrola) nad radom osiguravajućih društava vrši se na osnovu direktnog uvida u knjigovodstvenu i drugu dokumentaciju društava, sa ciljem da se provjeri da li finansijsko poslovanje i operativne metode društva pružaju adekvatnu zaštitu interesa njegovih vlasnika i korisnika osiguranja i da se utvrdi nivo usklađenosti poslovanja društva sa zakonskom regulativom iz oblasti osiguranja. Nadzorom je obuhvaćena kontrola usklađenosti obavljanja djelatnosti društva sa izdatom dozvolom, strukture prihoda i rashoda, izvršavanja preuzetih obaveza društava, pravilnog obračuna tehničkih rezervi, deponovanja i ulaganja sredstava tehničke i garantne rezerve u skladu sa zakonom, funkcionisanja interne revizije, sprovođenja mjera koje je propisao regulatorni organ, kao i načina sprovođenja politike saosiguranja i reosiguranja.

U dosadašnjem poslovanju izvršeno je 6 on-site kontrola, kao i 39 off-site kontrola koje su obuhvatile sva društva za osiguranje koja posluju u Crnoj Gori.

Agencija je kao prioritetan segment, u svim izvršenim kontrolama, izdvojila kontrolu načina upravljanja imovinom i obavezama osiguravajućih kompanija, kako bi omogućila da sektor osiguranja adekvatno reaguje na narastajuće izazove novog okruženja. Cilj preduzetih aktivnosti jeste da se društva za osiguranje usredsrijeđe na upravljanje ključnim rizicima, i to na upravljanje tržišnim rizikom (rizik promjena kamatnih stopa, vrijednosti berzanskih indeksa, cijena nepokretnosti, kao i deviznog kursa); rizikom ročne i strukturne neusklađenosti imovine sa obavezama (rizik solventnosti i rizik likvidnosti) i rizikom osiguranja.

Početkom 2009. godine je izvršena je ciljna kontrola troškova sprovođenja osiguranja za svih 11 društava koja posluju na tržištu osiguranja Crne Gore, sa posebnim akcentom na kontrolu iznosa troškova provizije za posredovanje i zastupanje. Uočena prekoračenja su rezultirala izricanjem mjera, u cilju svođenja troškova za sprovođenje osiguranja u okvir propisanog režijskog dodatka. Namjera je da se predmetnim aktivnostima utiče na stvaranje stabilnog sektora osiguranja Crne Gore sa finansijski zdravim društvima za osiguranje, čime će se zaštititi osiguranici, spriječiti ugrožavanje njihovog interesa i samim tim ostvariti veće povjerenje javnosti u sektor osiguranja u zemlji.

Agencija je u toku 2009. godine izvršila i kvartalne off-site analize poslovanja svih 11 društava za osiguranje na bazi podataka koja su ona obavezna dostaviti shodno Pravilniku o sadržini izvještaja, obavještenja i drugih podataka koje društvo za osiguranje dostavlja Agenciji za nadzor osiguranja i načinu i rokovima njihovog dostavljanja. Cilj ove analize jeste prvenstveno kontrola solventnosti i likvidnosti društava, i analiza promjena koje su se u posmatranom kvartalu odnosile na kapital, imovinu, obaveze i potraživanja društava, tehničke rezerve i njihovo deponovanje i ulaganje.

Sprovedene off-site i on-site kontrole društava za osiguranje su rezultirale preduzimanjem zakonom predviđenih mjera, u cilju otklanjanja uočenih nepravilnosti i nezakonitosti u poslovanju, kao i radi obezbjeđenja poštovanja pravila o upravljanju rizikom.

Preporuke i mjere izrečene u toku 2008. godine najvećim dijelom odnosile su se na potrebu usklađivanja poslovanja, akata i organizacije sa novim zakonom, dostavljanje podataka potrebnih za potpuniji uvid u poslovanje, čije efikasno sprovođenje Agencija konstantno prati analizom izvještaja koje su društva obavezna da dostave, ili eventualnim preduzimanjem drugih zakonskih mjera.

5. STATISTIČKO IZVJEŠTAVANJE

Imajući u vidu da su transparentnost i dostupnost informacija neophodni preduslovi za uspostavljanje i funkcionisanje tržišnih mehanizama i tržišne discipline, Agencija za nadzor osiguranja je tokom 2008. godine redovno sistematizovala statističke podatke sa tržišta osiguranja Crne Gore, u cilju objelodanjivanja kvalitetnih informacija o tržištu osiguranja, njegovim učesnicima kao i o svojim aktivnostima na predmetnom tržištu.

Polovinom 2008. godine, Skupština Crne Gore je usvojila Izveštaj o stanju na tržištu osiguranja Crne Gore za 2007. godinu, kojim je dat pregled statističkih pokazatelja za sektor osiguranja u Crnoj Gori u 2007. godini. Agencija je pripremila Plan rada za 2009. godinu i Finansijski plan za 2009. godinu, koji su bili predmet razmatranja na nadležnim skupštinskim tijelima i koji su usvojeni od strane Skupštine Crne Gore u decembru 2008. godine.

U skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama, svi podaci koji se odnose na funkcionisanje Agencije su dostupni javnosti. Zvanični sajt Agencije aktiviran je u decembru 2008. godine, čime je obezbijeđeno javno i transparentno informisanje svih zainteresovanih subjekata o radu Agencije, o aktuelnim informacijama sa tržišta osiguranja Crne Gore, kao i o važećoj regulativi i pregledu osiguravajućih kompanija, društava za posredovanje i zastupanje u osiguranju, ovlašćenih posrednika, zastupnika i aktuara.

6. SARADNJA SA INSTITUCIJAMA U ZEMLJI I INOSTRANSTVU

U cilju organizovanog, planskog i efikasnog izvršavanja poslova i zadataka iz svoje nadležnosti, Agencija kontinuirano radi na jačanju saradnje sa Vladom Crne Gore, Ministarstvom finansija, Nacionalnim biroom osiguravača Crne Gore, Upravom za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, Centralnom bankom Crne Gore, Komisijom za hartije od vrijednosti, Zavodom za statistiku Crne Gore, Sekretarijatom za evropske integracije, univerzitetskim ustanovama i drugim organima i institucijama.

U 2008. godini sprovedene su aktivnosti na uspostavljanju i intenziviranju komunikacije sa međunarodnim institucijama, stručnim tijelima i asocijacijama. Preduzete su aktivnosti na nastavku saradnje sa Svjetskom bankom, Ujedinjenim nacijama (UN/ISDR) i Regionalnim savjetom za saradnju (RCC) na projektu kreiranja regionalnog sistema za osiguranje od katastrofalnih događaja, u kojem učešće uzimaju i ostale zemlje regiona.

Početkom 2009. godine, Agenciji je odobreno članstvo u Međunarodnom udruženju regulatora osiguranja IAIS (International Association of Insurance Supervisors). Zvaničan prijem u članstvo predviđen je za oktobar mjesec, kada će se održati redovna godišnja skupština za 2009. godinu, a u međuvremenu Agencija ima isti status kao ostali punopravni članovi udruženja. IAIS je međunarodno udruženje formirano 1994. godine, koje trenutno broji oko 190 članova iz 140 zemalja svijeta, a članovi su organizacije čija je nadležnost regulisanje i nadzor sektora osiguranja. Udruženje ima i više od 120 posmatrača, u čije redove ulaze udruženja osiguravača, osiguravajuća i reosiguravajuća društva i međunarodne finansijske institucije. Na ovaj način je Agenciji za nadzor osiguranja Crne Gore omogućeno uspostavljanje bliže saradnje i razmjena informacija sa supervizorima osiguranja u svijetu, što je od velikog značaja kad je u pitanju jačanje nadzora u ovom sektoru, a samim tim i unapređenje cjelokupne finansijske stabilnosti u zemlji.

U sklopu projekta "Jačanje regulatornih i nadzornih kapaciteta finansijskih regulatora", a pod IPA-2008 fondom, sprovedene su aktivnosti na potpisivanju twinning ugovora između Delegacije Evropske komisije u Crnoj Gori i korisnika navedenog projekta, među kojima je i Agencija za nadzor osiguranja. Cilj projekta je pomoć finansijskim regulatorima u Crnoj Gori u izgradnji institucionalnih kapaciteta kroz tehničku pomoć i stručnu edukaciju zaposlenih, uspostavljanjem najsavremenijih operativnih procedura, jačanjem saradnje između finansijskih regulatora i obezbjeđivanjem veće stabilnosti cjelokupnog finansijskog sistema. Projektne aktivnosti koje se odnose na Agenciju počće u oktobru 2009. godine i trajaće do početka 2011. godine.

Agencija preuzima sve neophodne korake na jačanju institucionalne saradnje i razmjene najbolje međunarodne prakse sa ostalim regulatorima iz okruženja, uspostavljanjem bilateralne saradnje sa regulatornim organima. U cilju efikasnijeg obavljanja regulatorne funkcije, Agencija je u toku 2008. godine ostvarila intenzivnu saradnju sa Narodnom bankom Srbije, Agencijom za osiguranje u Bosni i Hercegovini, Agencijom za osiguranje Republike Srpske, Agencijom za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine, Agencijom za nadzor osiguranja Slovenije i regulatornim organom austrijskog finansijskog tržišta FMA.

Predstavnici Agencije su, zajedno sa predstavnicima nadležnih Ministarstava i regulatornih institucija, u 2008. godini i početkom 2009. godine uzeli učešće na sastancima Pododbora za ekonomska i finansijska

pitanja i statistiku, na kojima je razmatran napredak koji je Crna Gora ostvarila tokom prethodne godine, i na kojima su razmijenjena mišljenja o aktuelnoj finansijskoj situaciji u EU i u Crnoj Gori. Shodno članu 43 Privremenog sporazuma o trgovini i srodnim pitanjima između Evropske zajednice i Crne Gore, Evropska zajednica i Crna Gora osnovale su predmetni Privremeni odbor, koji će nadzirati primjenu i sprovođenje Privremenog sporazuma. Prvi sastanak Privremenog pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku i istovremeno četvrti sektorski sastanak Unaprijeđenog stalnog dijaloga za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku, održan je u Briselu u oktobru 2008. godine, dok je drugi sastanak održan u Podgorici u maju 2009. godine.

Predstavnici Agencije za nadzor osiguranja su učestvovali na sastancima Pododbora i Unaprijeđenog stalnog dijaloga za oblast unutrašnjeg tržišta i konkurencije. Oblast unutrašnjeg tržišta i konkurencije predstavlja važan segment u pripremi za članstvo u Evropskoj uniji, pa je u tom cilju veoma bitna implementacija evropskih standarda. Na sastancima je konstatovan značajan progres Crne Gore i dobra saradnja koju je Evropska komisija imala sa crnogorskom administracijom.

Predstavnici Agencije su učestvovali na pripremnim sastancima za odbranu evaluacionog Izveštaja na komitetu MONEYVAL-a, vezano za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma. Izveštaj je uspješno prezentiran i odbranjen na plenarnoj sjednici u martu 2008. godine u Strazburu.

Agencija za nadzor osiguranja je, takođe, tokom 2008. godine preuzela i uspješno izvršavala svoj dio obaveza u realizaciji Akcionog plana za sprovođenje programa borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala.

7. STRUČNO USAVRŠAVANJE SLUŽBENIKA AGENCIJE ZA NADZOR OSIGURANJA

U cilju uspostavljanja kvalitetnog sistema nadzora nad institucijama tržišta osiguranja, koji će biti usmjeren na kontinuirano praćenje poslovanja sa adekvatnim reagovanjem uvođenjem korektivnih mjera, Agencija sprovodi stalnu edukaciju zaposlenih. Navedeno se realizuje njihovim kontinuiranim stručnim usavršavanjem putem učešća na seminarima i konferencijama u zemlji i inostranstvu, korišćenjem tehničke pomoći međunarodnih organizacija, kao i strane i domaće literature i časopisa.

U toku 2008. godine, projektnom saradnjom sa USAID – om obezbijeđeno je jednomjesečno prisustvo američkog eksperta za oblast osiguranja koji je pružio obuku o finansijskoj analizi osiguravajućih društava i neposrednoj kontroli osiguravajućih društava. U 2008. godini su započete aktivnosti na projektu UNDP-a, doniranom od strane Kraljevine Holandije, u namjeri da se unaprijede institucionalni i administrativni kapaciteti za finansijsku analizu, upravljanje politikama, fiskalno planiranje i jačanje sektora javnih finansija.

Predstavnici Agencije su u toku prve polovine 2009. godine prisustvovali savjetovanju u organizaciji Udruženja za pravo osiguranja Srbije na temu "Integracija (prava) osiguranja u evropski sistem osiguranja" kao i VII Međunarodnom simpozijumu iz osiguranja na temu "Osiguranje i globalna finansijska kriza".